

Ivan Urlić

DJELATNOST JANKA BARLÈA U ČASOPISU SVETA CECILIJA OD 1926. DO 1941.

Don Ivan Urlić teologiju je diplomirao 2009. godine na Filozofsko-teološkom fakultetu Sveučilišta u Splitu i iste godine zaređen je za svećenika splitsko-makarske nadbiskupije. Službu župnog vikara vršio je u župi Prečistog Srca Marijina u Splitu od 2009. – 2010. Glazbeno obrazovanje započeo je u sjemeništu kod prof. s. Mirje Tabak i nastavio kroz bogosloviju kod mo. s. Mirte Škopljanac Mačine.

Godine 2010. upisao je Institut za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Orgulje studira u klasi profesorice Elizabete Zalović i studij crkvene glazbe završava izvrsnim uspjehom 2014. godine te prima dekanovu nagradu za najboljeg studenta. U lipnju 2015. godine diplomskim koncertom na orguljama završio je studij na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, u klasi profesora Marija Penzara i time stekao naslov magistar muzike.

Imenovan je 2017. godine katedralnim orguljašem splitske prvostolnice i korepetitorom mješovitog prvostolnog zbora sv. Dujma, te profesorom crkvene glazbe na Katoličkom bogoslovnom fakultetu sveučilišta u Splitu. Član je nadzornog odbora Hrvatskog društva crkvenih glazbenika i Povjerenstva za orgulje pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske. Samostalne koncerte održava diljem Domovine i u inozemstvu.

Namjera ovoga članka jest ponovno otkriti i osvijestiti važnost Janka Barlèa, svećenika kanonika, povjesničara, pisca, etnomuzikologa, etnobotaničara, dugogodišnjega urednika časopisa *Sveta Cecilija*, što je i razlog današnjega simpozija. Usuđujem se reći da je Janko Barlè bio renesansni čovjek prošloga stoljeća jer je uza sve navedene prijašnje djelatnosti bio skupljač i izdavač narodnoga glazbenoga blaga, visoki djelatnik Hrvatskoga glazbenoga zavoda, član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. S veličinom Janka Barlèa prvi put sam se susreo 2002. god.

kao gimnazijalac – maturant nadbiskupijske klasične gimnazije don Frane Bulića u Splitu, pišući svoj maturalni rad o 125. obljetnici časopisa *Sveta Cecilija*. Spomenuo sam ga u radu, uz duboku ispriku, onako usputno, tj. ne znajući koliko je on bio važna osoba u svojem vremenu i djelovanju. Ipak treba uzeti u obzir da je Janko Barlè započeo svoj urednički

rad u godini kad je izbio Prvi svjetski rat i požrtvovno vodio list bez prekida do 1940. godine, kada je uredio posljednji broj (34. godište), no nije doživio njegov izlazak.

U prošlom broju časopisa objavljen je članak mo. Miroslava Martinjaka o Barlèovu djelovanju do 1926., a ja ću pokušati u kratkim crtama prikazati njegovu djelovanje i radove u časopisu *Sveta Cecilija* od 1926. do 1939., kada je objavljen njegov posljednji članak. Istražujući u knjižnici KBF-a u Splitu objavljene radove Janka Barlèa iz svih uvezanih brojeva časopisa koji obuhvaćaju navedeno razdoblje, pronašao sam četrdeset devet naslova, koje donosim kronološki na kraju članka.

Iščitavajući tekstove iz pera Janka Barlèa prepoznatljiva je brižna ljubav i skrb prema svemu onomu što je htio i uspio oteti zaboravu. Njegovi tekstovi, osobito o pokojnim suradnicima i način na koji o njima piše, govore kako je to doživljavao i proživljavao na svoj način, trudeći se utkati ljudsku i toplu riječ kroz izvještaje o djelatnosti i doprinosu svakoga pojedinca.

U rubrici *Iz hrvatske glazbene prošlosti* Barlè objavljuje jedanaest tekstova s vrlo zanimljivim podacima, pa tako i one o biskupu Maksimilijanu Vrhovcu koji je, prema njegovu mišljenju, bio »prijatelj umjetnosti i glazbe na čijem su se dvoru okupljali domaći i svjetski glazbenici kako bi muzicirali«. ¹ No isto tako ne oklijeva kritizirati biskupovo uvođenje raznih njemačkih pjesama koje su potisnule i ugrozile divne pjesme iz naše *Citharae octochordae*.

Također, iz iste rubrike zanimljivo je pročitati izvještaj kako se Tijelovo slavilo u starom Zagrebu. ² Ovdje spominje zagrebački bogoslužni obred koji je već spomenuti biskup Maksimilijan Vrhovac potpuno zamijenio rimskim obredom kakav je bio u čitavoj Katoličkoj Crkvi. Zanimljivo je da je tada misa na Tijelovo započinjala u gornjogradskoj župnoj crkvi sv. Marka, nakon koje se išlo u procesiji prema prvostolnici po točno propisanom rasporedu

pjevajući himan *Sacris solemniis*. Na kraju velike mise u katedrali biskup bi zapjevao rezponzorij *Homo quidam* i krenula bi duga procesija po cijelom biskupskom gradu. Barlè napominje kako se na Tijelovo nije ništa pjevalo na hrvatskom jeziku nego sve na latinskom.

Iz navedene rubrike donosim popis ostalih Barlèovih naslova:

1. *Iz korespondencije Gjura Eisenhutha (god. XX. ožujak – travanj 1926.)*
2. *Iz korespondencije Gjura Eisenhutha (god. XX. svibanj – lipanj 1926.)*
3. *Prvi javni nastup glazbenog društva »Skladnoglasja«, današnjeg Vijenca u zagrebačkom sjemeništu; 23. travnja 1840., uoči imendana biskupa Jurja Haulika, gdje donosi cjelovit program koncerta jer je to, kako kaže, važno za našu glazbenu povijest (god. XXVI. maj – juni 1932.)*
4. *Václav Vlastimil Hausmann i njegova crkvena pjesmarica (god. XXVIII. siječanj – veljača 1934.)*
5. *Povodom Gallusova koncerta u Zagrebu (god. XXVIII. ožujak – travanj 1934.)*
6. *Zagrebačko crkveno glazbeno društvo god. 1872. (god. XXIX. srpanj – kolovoz 1935.)*
7. *Još o Jurju Mulihu kao glazbeniku (god. XXX. studeni – prosinac 1936.)*
8. *Zakarija Zellner i njegov sin Leopold Aleksander (god. XXXI. ožujak – travanj 1937.)*

Barlè je ipak najviše objavljivao u rubrici *Naši muzički radnici*, u kojoj vrlo zorno i slikovito navodi mnoga važna imena za glazbeni život kako u Hrvatskoj tako i u Sloveniji. Opisujući rad glazbenika vrlo nam slikovito ocrta izvanjski izgled i karakter pojedine osobe, toliko ulazeći u detalje da je moguće vizualizirati pojedini lik. Među tim važnim i velikim osobama za kulturni, a posebno glazbeni život kako u Hrvatskoj tako i u Sloveniji, pronašao sam dvadeset i četiri imena koja nisu promaknula brižnomu oku i vrjednovanju Janka Barlèa.

Dakako da je nemoguće sve ih prikazati, ali neke ipak želim izdvojiti. Tako

¹ *Sveta Cecilija*, 1937., str. 146.

² *Sveta Cecilija*, 1936., str. 84.

primjerice o Oskaru Devu piše čak tri puta, u različitim vremenskim razdobljima: jednom 1929. i dvaput 1932. O svojem suvremeniku Devu kaže: »Već onda dok smo polazili donju gimnaziju u Novom Mjestu, bio je poznat kao vrlo muzikalan mladić i okretan pijanista. No morao bi se zvati ne Oskar, nego Živko, jer je bio živ kao živo srebro, okretan kao vjeverica, najbolji gombač, a uz to svima mio i drag.«³ Broj njegovih kompozicija nije velik, no zato je njihova vrijednost velika, ističe Barlè. Velik je Devov doprinos u sabiranju slovenskih pučkih popijevki kako se ne bi utopile u njemačkom moru jer su bile takve političke prilike ili, bolje rečeno, neprilike. Harmonizirao je i obradio pučke pjesme u pet svezaka tako da nisu izgubile karakter pučke popijevke.

Već 1932. Barlè piše nekrolog o Oskaru Devu. Otišao mu je u posjet pet dana prije smrti, tražeći po gradu cijelo prijedne gdje stanuje, ali ga mariborski građani nisu znali uputiti do njegova stana jer im je bio nepoznat, bez obzira na to što je osnovao Glazbenu maticu i bio pokretač čitava tamošnjega glazbenoga života. Zato Barlè ljutito zaključuje: »Neću nikada Mariborčanima to oprostiti jer su me lišili nekoliko sati, što bi ih sproveo kod svog bolesnog prijatelja i ako za onda još nisam znao, da ga zadnji put gledam i slušam.«⁴

Vrlo emotivno piše i o velikom Franji pl. Lučiću koji se, kako kaže, nikad nije gurao u prve redove, ali je ipak bio tu. Solidan i pošten glazbeni radnik koji je u dvadeset i pet godina svojega rada na glazbenom polju mnogo toga stvorio, a kao skladatelj, glazbeni pisac i učitelj glazbe bio je našoj široj javnosti prilično nepoznat. Put njegova života nije bio tako udoban, kao što bi mnogi držali. Bilo je tu mnogo patnja, samozataje, ponižavanja, pregaranja, pa je čudo da u danima najvećega očaja, kada je pro-

življavao nepravedno muke vojne službe, nije smalaksao, nije klonuo. Valjda mu je i tada davala čarobnu snagu ona ljubav koja ga je već u dječjim godinama oduševljavala za glazbu i pratila ga onda sve dane života na trnovitoj stazi glazbenika, koju si je sam odabrao.

Napose mu *Sveta Cecilija*, koju je on od njezina postanka s mnogo ljubavi pratio i podupirao, mora zahvaliti na njezinoj uspješnoj suradnji. Gotovo najveći dio svojega glazbenoga rada posvetio je crkvenoj glazbi, pa ga moramo mirne duše ubrojiti među naše najradišnije i najzaslužnije crkvene glazbenike, tumači Barlè. Na samom završetku članka donosi popis svih Lučićevih kompozicija u dvadeset i pet godina njegova glazbenoga stvaralaštva.

Najopširnije i najdetaljnije Barlè piše o Franji Duganu st. u povodu njegove šezdesete godišnjice rođenja. Kad je godine 1907. izišla *Sveta Cecilija*, već su u prvom broju u glazbenom prilogu na prvom mjestu bile četiri *Stare hrvatske korizmene pjesme*, koje je po *Cithari* priredio upravo Franjo Dugan. Posebnim člankom *K našem prilogu* upozorava javnost na te popijevke i kaže: »naumili smo u ovom glasilu izdavati pjesme, za koje se može držati, da se sastoje iz takvih melodičkih i harmoničkih elemenata, da bi našem narodu mogle biti što pristupnije. Naše pak učitelje i orguljaše molimo i zaklinjemo, da sve što nije crkveno izbače iz crkve, a za puk uvađaju te naše stare pjesme, koje su i crkvene, jer u njima ima elemenata rimskog korala, a i naše su jer ima u njima elemenata narodne naše glazbe, a što je najvažnije, te su pjesme dostojne crkve.«

U dvama brojevima časopisa iz godine 1935. donosi cjelovit Duganov životopis, od djetinjstva u roditeljskoj kući, dječaćkih dana kroz šest gimnazijskih razreda, zatim u nadbiskupskom sjemeništu, na sveučilištu i kao profesora na gornjogradskoj gimnaziji, u Berlinu, u školi glazbenoga zavoda i u Osijeku, pa sve

³ *Sveta Cecilija*, 1929., str. 66.

⁴ *Sveta Cecilija*, 1932., str. 164.

do ponovnoga povratka u Zagreb. Na pet stranica kronološki donosi veći dio njegovih skladba, kao i njegov pedagoški doprinos i književni rad. Na samom kraju zapisao je i nekoliko podataka o Duganovoj obitelji, doduše opširnije o dvojici njegovih sinova Franji i Čedomilu, te samo usputno o njegovoj kćeri Anki, koja je kao i njezina braća bila glazbeno obrazovana.

Važne životopise još možemo spomenuti samo redosljedom objavljivanja: Peter Griesbacher, Franjo Serafin Vilhar, Josip Mantuani (1928. i 1933.), Mate Meršić Miloradić, Walter Edmund Ehrenhofer – Zirm, Ferdo Heferer, Vjekoslav Klaić, Martin Borenić, Dom Andre Mocquereau, Franjo Medricky, Milan Zjalić, p. Hugolin Sattner, Dragutin Domjanić, Franjo Ksaver Kuhač, Davorin Jenko.

Zanimljivo je da je među svim tim spomenutim i nabrojenim glazbenicima o kojima je Barlè pisao svoje mjesto pronašao i mons. dr. Frane Bulić. Pita sam se koji je razlog tomu osim što je možda primao časopis *Sveta Cecilija*, a Barlè sam daje odgovor na to pitanje. Bulić je god. 1918. u *Svetoj Ceciliji* u članku pod naslovom *Orgulje glasovitih umjetnika po crkvama u Dalmaciji* osvježio spomen na glasovitoga graditelja orgulja Nakića čije orgulje nalazimo u brojnim dalmatinskim crkvama.

Dvije godine poslije toga napisao je za *Svetu Ceciliju* (1920.) drugi članak, pod naslovom *Zvona u Dalmaciji i njihovi lijevaoci*. Time su sačuvani mnogi natpisi i imena zvonolijevaca sa starih zvona.

Koliki je autoritet bio don Frane Bulić, ističe sam Barlè pišući da je slavnim svojim imenom pridonosio ugledu časopisa. »Jer ime Bulićevo bilo je kao rijetko čije od naših ljudi poznato kako u našoj Domovini, tako i širom svijeta.«⁵

U svom neiscrpnom interesu za sve vrijedno i važno iz područja glazbe, Janku Barlèu nisu promaknule ni orgulje ni

orguljaši o kojima je tijekom tog razdoblja objavio tri članka. Godine 1930. piše o graditelju orgulja Franji Seibleru koji je najviše djelovao u samoborskoj okolini, što doznajemo po preporukama koje su mu pisali tamošnji župnici od 1834. do 1847. godine kada je pobjegao iz Zagreba zbog prezaduženosti. No to nije dovelo u pitanje njegovu vrsnost i savjesnost kao graditelja orgulja.

Drugi članak Janka Barlèa tiče se orgulja zagrebačke katedrale, a objavljuje ga 1931. godine pod naslovom *Izveštaj o orguljama zagrebačke katedrale iz god 1828*. Bio je to izvještaj Adalberta Josepha Krickela koji je pješke obilazio veći dio austrijskih zemalja te je između ostaloga zapisao da zagrebačka prvostolnica ima dvoje orgulje, a ni jedne nisu smještene gdje se danas nalaze iznad glavnoga ulaza, no ne spominjući gdje su te dvoje orgulje smještene.

Treći članak tiče se orguljaša, odnosno riječ je o potrebi za novim kantualom i priručnikom za orguljaše što je potaknuo preč. g. župnik u Martinskoj Vesi i dekan kotara sisačkoga Karlo Gručić. Barlè na kraju postavlja pitanja čitateljstvu i struci na koja bi trebalo odgovoriti prije nego što se krene u realizaciju samoga kantuala.

Tri su važna naslova i o skupštinama Cecilijina društva, objavljena pod naslovima: *Glavna skupština Cecilijina društva iz 1936.*, zatim *Glavna godišnja skupština Cecilijina društva iz 1937.* i *Cecilijanski kongres i glavna skupština Cecilijina društva 1938*. Iz tih tekstova najbolje vidimo koliko su bila teška i olovna vremena za tadašnje uredništvo i suradnike časopisa. U izvještajima sa skupština Cecilijina društva navedeni su i važniji sudionici, a one su se održavale na blagdan sv. Cecilije.

U prvom izvještaju iz 1936. donesena je vijest o izlasku *Hrvatskoga crkvenoga kantuala* što su ga, kako ističe Barlè, s velikom ljubavlju i znatnim žrtvama izdali zagrebački bogoslovi, a na njega se čekalo punih pet godina.

⁵ *Sveta Cecilija*, 1934., str. 98.

U izvještaju iz 1937. vidljivo je razočaranje u pitanju napredovanja društva zbog nezainteresiranosti članova i na toj skupštini Barlè moli da ga se razriješi teškoga uredničkoga posla. Ipak je skupština odlučila da Barlè ostane urednikom, ali mu se za pomoć osnovao poseban odbor koji su činili Matija Ivšić, Josip Andrić i Ivan Kokot. No i to se, prema Barlèu, nije pokazalo dobrim jer on opet na idućoj skupštini moli za razrješenje budući da bi urednik morao biti samo jedan.

Još samo nekoliko riječi o dvama tekstovima u kojima analizira dvije adventske popijevke. Godine 1928. objavljuje članak o adventskoj pjesmi *Ptičice gore stajaju*, koja ima devetnaest kitica, a nalazi se već u prvom izdanju *Citharae octochordae* (1701.) i po tom se napjevu pjevalo još devet adventskih popijevki.

I druga adventska popijevka *Jager na lovu shraja*, također je prisutna u *Cithari octochordi*, ali tek u trećem izdanju (1757.), a svoj izvor ima u njemačkoj pjesmi *Es wolt ein jäger jagen* i nije sačuvana među slovenskim pukom.

Nastojao sam u ovom kratkom izvještaju donijeti presjek Barlèovih članaka u razdoblju od 1926. do 1941. godine, s naglaskom na neka važnija imena i događaje, ali ne umanjujući važnost i zaslužnost ostalih. Svakako smo mu dužnici za sve ono što je učinio na području crkvene glazbe u Hrvatskoj i Sloveniji, što je ostalo u pisanom tragu kao nepropadljiv spomenik njegove veličine i stručnosti svima nama. Neka nam Janke Barlè bude poticaj i ohrabrenje da se i kroz poteškoće, nerazumijevanja i samoću može učiniti mnogo na području crkvene glazbe.

Popis članaka Janka Barlèa objavljenih u časopisu *Sveta Cecilija* od 1926. do 1941.

1. *Iz korespondencije Gjura Eisenhutha* (god. XX. ožujak – travanj 1926.)
2. *Iz korespondencije Gjura Eisenhutha*

- (god. XX. svibanj – lipanj 1926.)
3. *Peter Griesbacher* (god. XX. rujana – listopad 1926.)
4. *Matej Hubad* (god. XX. rujana – listopad 1926.)
5. *Pedeseta godišnjica Cecilijina društva za ljubljansku biskupiju* (god. XXI. srpanj – kolovoz 1927.)
6. *Božićne igre u južnoj Srbiji* (god. XXI. studeni – prosinac 1927.)
7. *Franji Serafinu Vilharu* (god. XXII. mart – april 1928.)
8. *Dr. Josip Mantuani* (god. XXII. mart – april 1928.)
9. *Mate Meršić – Miloradić* (god. XXII. mart – april 1928.)
10. *Walter Edmund Ehrenhofer – Zirm* (god. XXII. maj – juni 1928.)
11. *Ferdo Heferer, graditelj orgulja* (god. XXII. maj – juni 1928.)
12. *Dr. Vjekoslav Klaić* (god. XXII. juli – august 1928.)
13. *Martin Borenić* (god. XXII. septembar – oktobar 1928.)
14. *Adventska popijevka: Ptičice gore stajaju* (god. XXII. novembar – decembar 1928.)
15. *Oskar Dev* (XXIII. mart – april 1929.)
16. *Dr. Matija Murko: Velika zbirka slovenskih narodnih pesmi z melodijami* (god. XXIII. septembar – oktobar 1929.)
17. *Dom. André Mocquereau* (god. XXIV. mart – april 1930.)
18. *Franjo Medrický* (god. XXIV. maj – juni 1930.)
19. *Zagrebački graditelj orgulja Franjo Seibler* (god. XXIV. novembar – decembar 1930.)
20. *Milan Zjalić* (XXV. januar – februar 1931.)
21. *Izvještaj o orguljama zagrebačke katedrale iz god. 1828.* (god. XXV. mart – april 1931.)
22. *Franjo pl. Lučić* (god. XXV. mart – april 1931.)
23. *Novi kantual i priručnik za orguljaše* (god. XXV. maj – juni 1931.)
24. *P. Hugolin Sattner* (god. XXV. novembar – decembar 1931.)

25. *Prvi javni nastup glazbenog društva »Skladnoglasja«, današnjeg »Vijenca« u zagrebačkom sjemeništu* (god. XXVI. maj – juni 1932.)
26. *Oskar Dev* (god. XXVI. septembar – oktobar 1932.)
27. *Oskar Dev* (god. XXVI. novembar – decembar 1932.)
28. *Dr. Josip Mantuani* (god. XXVII. mart – april 1933.)
29. *Dragutin Domjanić* (god. XXVII. maj – juni 1933.)
30. *Václav Vlastimil Hausmann i njegova crkvena pjesmarica* (god. XXVIII. siječanj – veljača 1934.)
31. *Povodom Gallusova koncerta u Zagrebu* (god. XXVIII. ožujak – travanj 1934.)
32. *P. Hugolin Sattner* (god. XXVIII. ožujak – travanj 1934.)
33. *»Music – Meister« Stjepan Feger i njegova molba* (god. XXVIII. svibanj – lipanj 1934.)
34. *Msgr. dr. Frane Bulić* (god. XXVIII. srpanj – kolovoz 1934.)
35. *Franjo Ksaver Kuhač prigodom stote godišnjice njegova rođenja* (god. XXVI-II. rujana – listopad 1934.)
36. *Adventska popijevka: Jager na lovu shraja* (god. XXIX. svibanj – lipanj 1935.)
37. *Zagrebačko crkveno glazbeno društvo god. 1872.* (god. XXIX. srpanj – kolovoz 1935.)
38. *Jedan list Vatroslava Lisinskoga* (god. XXIX. srpanj – kolovoz 1935.)
39. *Franjo Dugan st. – povodom njegove šezdesete godišnjice* (god. XXIX. rujana – listopad 1935.)
40. *Franjo Dugan st. – povodom njegove šezdesete godišnjice* (god. XXIX. studeni – prosinac 1935.)
41. *Davorin Jenko u Pragu god. 1879.* (god. XXX. ožujak – travanj 1936.)
42. *Tijelovo u starom Zagrebu* (god. XXX. svibanj – lipanj 1936.)
43. *Glavna skupština Cecilijina društva* (god. XXX. studeni – prosinac 1936.)
44. *Još o Jurju Mulihu kao glazbeniku* (god. XXX. studeni – prosinac 1936.)
45. *Zakarija Zellner i njegov sin Leopold Aleksander* (god. XXXI. ožujak – travanj 1937.)
46. *Biskup Maksimilijan Vrhovec i pučko crkveno pjevanje* (god. XXXI. rujana – listopad 1937.)
47. *Glavna godišnja skupština Cecilijina društva* (god. XXXI. siječanj – veljača 1938.)
48. *Cecilijanski kongres i glavna skupština Cecilijina društva* (god. XXXII. rujana – listopad 1938.)
49. *Martin Borenić* (god. 33., 1939., sv. 3.)

MODALITETI GREGORIJANSKIH NAPJEVA

Knjiga tiskana 2019. godine u izdanju Sveučilišta u Zagrebu i Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Zagrebu. Donosi povijesni pregled i interpretacijske mogućnosti modaliteta gregorijanskih napjeva. Knjiga se može nabaviti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu, Vlaška 38, Zagreb.

